

ELI, ELI, LAMA SABACHTANI1. čtení: **Jób 17:1-16**Hlavní čtení: **Matouš 27:45-54**

Milé sestry a milí bratři v Pánu Ježíši Kristu!

Nastala tma, tma, kterou nelze vysvětlit žádným přirozeným způsobem; nebylo to zatmění slunce ani písečná bouře. Bylo to zatmění světla. Toho světla, které přišlo na svět, ale Jeho vlastní Ho nepřijali. Toho světla, které vstoupilo do temnoty světa, aby ji osvětlilo svou přítomností a láskou. Nastala tma, jaká může nastat jen tehdy, když umírá Bůh. Tma, která byla znamením toho, co se stane, když v člověku zvítězí zlo a my se odvrátíme od Boha. Tma studená, děsivá, uzavírající všechny vyhlídky a perspektivy. A v ní se jen z dálky dokážou dívat ti, jejichž láska je silnější než strach. Je to tma, která pohlcuje očekávání, jež se nenaplnují, a otevírá otázky, na které je stále méně odpovědí. Tma hraničící s beznadějí, jejíž hloubku nelze dosáhnout a v níž se vše nenávratně ztrácí.

Prorok Ámos by řekl, že je to den Hospodinův, den soudu za veškerou nespravedlnost a ohavnosti, které jsme si navzájem napáchali. Za zbídačení potřebných, k němuž jsme přispěli, za mlčení, když jsme nechali bezprávi bez povšimnutí. V poledne zapadlo slunce a naše slavnosti se proměnily v zármutek — tak jako tehdejší židovská pascha pro všechny, kterým byl Ježíš blízký. Je to hrozný den, kdy Boží hněv stáhne slunce z oblohy a tíha toho hněvu spočine na jediném muži. Na tom prostředním kříži, kde umírá On, Ježíš.

Anebo se to podobá deváté egyptské ráně, tmě, uprostřed níž nikdo neviděl na druhého. Každý ztratil odhodlání i odvahu — co horšího by se ještě mohlo stát? Po této tmě může být horší už jen smrt prvorozených synů. I tato tma je předzvěstí smrti toho Jednorozeného, Božího Syna, Ježíše.

Ale tma není vždy jen děsivá. Do tmy vystupuje Mojžíš na hoře Sinaj, aby se setkal s Bohem. Aby uzavřel smlouvu a přijal Jeho požehnání — a tma se stává závojem, díky němuž se může setkat s Jeho slávou. Kdo ví, zda temné chvíle našeho života nejsou příležitostí poznat a zakusit Boží blízkost a věrnost? Tak jako Mojžíš v temnotě hory Sinaj.

A nebo tma, která byla nad propastí, když ještě nebylo nic. Nebyla děsem, soudem ani trestem. Byla příležitostí, výzvou k novým začátkům, které se rodily Božím slovem. Ano, tma, noc je vždy příslibem nového rána — a v tom je její naděje. I v temnotě, kterou možná právě prožíváš, vede cesta k novému ránu, které na konci všeho znovu zazáří.

A do té hrozné tmy, která je však zároveň příslibem, zazní Ježíšův výkřik: „Eli, Eli, lama sabachtani?“ — „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ Je to zvolání? Je to otázka? Je to modlitba? Je to výkřik člověka, který okusil hranice své bolesti.

Evangelista nám popisuje příběh Ježíšových posledních hodin bez příkras; nevytváří dojem přehnaného hrdinství. V Getsemane prosí o odnětí kalicha, pokud je to možné. Ale je ochoten jej pít až do dna, se všemi jeho hořkostmi. Trpí jako obyčejný člověk, jako jeden z nás — ten, který je uprostřed jiných obyčejných umírajících hříšníků. Okusil osamělost, když Ho všichni opustili právě v té nejtěžší chvíli. Snášel tolik bolesti, že už nedokázal nést svůj kříž cestou na Golgotu. A vytrpěl ztrátu lidské důstojnosti — byl ponížen, znevážen, svlečen a přibit na kříž. Uprostřed této podoby lidské bolesti, ponížení a osamělosti zaznívá výkřik: Eli, Eli, lama sabachtani?

Zároveň však zaznívá jako otázka. Otázka po Božím místě v lidském utrpení. Kde je Bůh, když Ježíš umírá na kříži? Kde je Bůh, když trpí nevinní? Když smrt bere matky, otce, syny a dcery uprostřed válek, pandemií, nemocí či v důsledku absolutní chudoby? Opustil nás? Dívá se jen shora a nezúčastněně? Je pozorovatel, nebo dokonce soudce? A pokud je všemohoucí, proč to nezmění?

V této záplavě nekončících otázek je Ježíšův kříž odpovědí. Není daleko, není odcizen tomu, co prožíváme, není mimo naši bolest — je uprostřed ní, přibitý na kříž, tak jako Ježíš mezi dvěma lotry. Je tam v osobě Ježíše Krista, Božího Syna. A Ježíš to ví, i když se ptá v tak tíživé situaci; uvědomuje si, že je to stále *můj* Bůh. Nepřestal být Bohem, kterému na nás záleží, který nám rozumí, který nás přijímá jako své děti. I když se ptá na tak těžké věci, ptá se Boha, kterému říká „můj Bůh“. To je síla Jeho důvěry — a to je prostor pro naše otázky. Uprostřed jakéhokoli utrpení, kterému nerozumíš, se můžeš ptát i ty Boha, který je tvůj.

„Eli, Eli, lema sabachtani“ je citát 22. žalmu, modlitby trpícího Žida. Zbožní lidé kolem Ježíše jej znají. A proto vědí, že tato hořká slova jsou jen začátkem. Je to žalm popisující mnohá příkoří a soužení. Mluví o posměchu, ponížení — ale končí chválou. Chválou toho Boha, který vyslyšel, odpověděl a zachránil. Jenže není sil pokračovat v této modlitbě — a přesto zaznívá nad hlavami těch, kteří tam stojí. Aby pochopili, že to, co vypadá jako porážka, jako konec, je jen cestou k jiným vítězstvím a k zjevení Boží slávy. To je síla modlitby uprostřed utrpení — i když někdy nemáme sil ji dokončit, právě ona otevírá nové vyhlídky, nové perspektivy naděje.

Do děsivé tmy plné příslibů zaznívá výkřik, na jehož konci Ježíš umírá — vypustí Ducha. O smrti mluvíme jako o konci, o něčem definitivním, ale zde máme dojem, jako by celé stvoření, celý vesmír čekal na tento okamžik. Chrámová opona se roztrhla odshora až dolů. Chrámová opona představovala cheruba s plamenným mečem, který střežil vstup do zahrady Eden. Za ni, do svatyně svatých, mohl vstoupit velekněz jen jednou za rok, na Den smíření — Jóm kipur. A to jen po oběti za hříchy celého lidu, které vložil na obětní zvíře, jež pak hnali za město na poušť, kde rituálně „zemřely“ jejich hříchy.

Nyní za městem umírá Beránek Boží a cesta do nejsvětější Boží blízkosti je otevřena — jednou provždy. Končí doba obětí a nastává doba milosti. Země se třásla a skály pukaly, svět se otrásal v základech. Tímto okamžikem končí starý věk a začíná nový — znamení soudu, který se již stal a který Bůh vykonal na svém Synu. Starý svět hyne se všemi svými důsledky. A jako poslové nového světa jsou zde vzkříšení svatí, kteří již zemřeli, a jako znamení vzkříšení vstupují do Jeruzaléma.

Setník, který velí této popravě a vidí jen zlomek toho, co se děje, pochopí, že toto byl opravdu Syn Boží. A o to jde — abychom i my symbolicky pod Ježíšovým křížem poznali, že toto je Bůh. Ten, který do temnoty života a světa vnáší nové ráno, který s námi a místo nás prožívá naše bolesti. Rozumí osamělosti, ponížení i zklamání. Ale na kříži nám připomíná svou naději, že toto není konec, ale cesta k něčemu novému.

Proto dnes smíme přistoupit ke stolu Páně, protože vše je dokonáno a připraveno — a my smíme pro své životy čerpat z pramene nové milosti, odpuštění a pokoje. Neboť vláda tmy skončila — a hle, svítá nový den.

Modleme se:

Milostivý Pane Ježíši, děkujeme Ti za Tvůj kříž, za to, že jsi na něj šel sám a dobrovolně. Nedržely Tě tam hřeby, ale naše zloba a náš hřích. A přesto Ti děkujeme, že jsi to všechno obrátil, aby to nebyl konec, abychom nebyli odsouzeni, ale zachráněni. Otevři nám oči, abychom i dnes viděli Tebe — toho, kdo je blízký, kdo nám rozumí a kdo přináší naději do našeho života. Amen.

Kázal: Marek Kačkoš, vikář